

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	20 «Аграрні науки та продовольство»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	206 «Садово-паркове господарство»
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Третій (освітньо-науковий)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За навчальним планом 2022–2023 навчального року на вивчення дисципліни «Сучасні методи викладання у вищій школі» для здобувачів вищої освіти 3 рівня денної форми навчання передбачено 60 академічних годин (2 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 20 годин (лекційні й практичні заняття), самостійна робота студентів – 40 години, з яких на підготовку і захист індивідуального науково-дослідницького завдання виділено 4 год.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2	галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»	<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 2	спеціальність: 206 «Садово-паркове господарство»	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проект за вибором аспіранта		<i>Семестр</i>
Загальна кількість академічних годин – 60		3-й
		<i>Лекції</i>
		10
		<i>Практичні</i>
		10
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи аспіранта – 4	третій (доктор філософії) рівень вищої освіти	<i>Самостійна робота (у т.ч. – на виконання ІНДЗ)</i>
		40
		Індивідуальні завдання: 4*
		Навчальна практика: не передбачена
		Підсумковий контроль: залік

Мета навчання: формування у здобувачів вищої освіти третього рівня цілісної та логічно-послідовної системи знань про особливості підготовки кадрів вищої кваліфікації, розкриття концепції, основ методології, теорії на основі зіставлення традиційної та інноваційної методики викладання навчальних дисциплін у системі вищої освіти.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Підґрунтям для ефективного оволодіння навчальною дисципліною є усвідомлення власної професійної здатності до навчання фахівців у сфері агрономії, яка передбачає оволодіння сукупністю певних психолого-педагогічних і дидактико-методичних засад освітнього процесу у сучасній вищій школі. Також опорою може бути попереднє опанування дисциплін соціально-гуманітарного спрямування.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми садово-паркового господарства на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

ОК05. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК06. Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проекти у сфері садово-паркового господарства та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їх реалізації

Результати навчання

РН05. Глибоко розуміти та використовувати основні принципи і методи аграрних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері садово-паркового господарства й у викладацькій практиці.

РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати наукових досліджень, наукові та прикладні проблеми садово-паркового господарства державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Сучасні методи викладання у вищій школі»

Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні основи методики викладання у вищій школі»

Тема 1.1. *Концептуальні засади й тенденції розвитку вищої освіти в Україні. Структура вищої освіти. Болонський процес і вища освіта в Україні*

Мета і завдання курсу у системі підготовки кадрів із ветеринарної медицини. Структура вищої освіти, рівні підготовки спеціалістів, система ЗВО. Освітні рівні: неповна вища освіта, базова вища освіта, повна вища освіта, післядипломна освіта. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр. Система аграрної освіти: національний ун-т, університет, академія, коледж, технікум. Рівні акредитації ЗВО.

Європейська освітня інтеграція. Особливості систем вищої освіти у країнах Європи, Азії та США. Концептуальні напрямки розвитку вищої освіти в Україні. Болонський процес як засіб інтеграції й демократизації вищої освіти в Україні.

Методологія педагогіки вищої школи у світлі сучасної парадигми науки. Андрагогіка. Андрагогічні принципи навчання. Синергетика. Компетентність. Синергетичний і компетентнісний підходи в освіті.

Тема 1.2. *Методи педагогіки вищої школи*

Організаційно-методичне забезпечення навчально-виховного процесу. Реалізація сучасного змісту освіти у документах.

Графік навчального процесу. Освітня програма (ОП, ОПП, ОНП) підготовки спеціалістів. Навчальний план, його структура і порядок реалізації. Робоча навчальна програма. Порядок розробки робочої програми і порядок затвердження.

Навчально-методичне забезпечення. Електронні ресурси навчального призначення (*електронні бібліотеки, освітня платформа Moodle, інституційні репозитарії, автоматизовані системи укладання бібліографії тощо*).

Організація аудиторної роботи зі студентами. Типологія студента (*психолого-педагогічні чинники*). Організація викладацької діяльності (*організаційно-змістовий чинник*) – норми праці, планування викладацької діяльності, діяльність кафедр, інститут наставництва. Навчальне навантаження викладача і його види.

Роль кафедри в управлінні навчальним процесом. Форми контролю викладачів з боку завідувача кафедри.

Змістовий модуль 2. «Організаційно-управлінські аспекти освітнього процесу в системі вищої школи»

Тема 2.3. *Методичні основи викладання у вищій школі*

Методи викладання у вищій школі: репродуктивні, репродуктивно-творчі, евристичні. Види навчальних занять, їхні функції та класифікації. Лекція, практичне, лабораторне, семінарське заняття, індивідуальні заняття та консультації. Композиційна структура навчального заняття відповідно до типології. Традиційна методика та інноваційні форми організації занять як ознака трансформування взаємодії викладачів і студентів.

Контроль, його мета і функції. Види оцінювання (формувальне, підсумкове) та

контролю (поточний, проміжний, підсумковий). Атестація. Модульний контроль. Семестровий іспит/ залік. Методика розроблення іспитових завдань і питань до заліків. Підготовка і організація проведення контролю. Засоби ІКТ, інформаційно-освітні платформи та їх роль у контрольно-оцінювальній діяльності викладача.

Тема 2.4. *Методологічні засади активізації навчально-виховного процесу. Інноваційні педагогічні технології*

Форми активізації навчального процесу. Дидактичні засоби активізації процесу навчання. Сучасні педагогічні технології та їх класифікація. Соціально-конструктивістська, когнітивна й гуманітарна педагогіка. Концепція проблемного навчання. Теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна. Дистанційне навчання, моделі змішаного навчання (за В.Кухаренком). Суб'єкт-суб'єктні відносини у навчальному процесі.

Продуктивні методи навчання: проблемно-пошукові, логіко-сміслові, активізувальні, конструктивно-творчі. Стратегії формування критичного мислення. Медіаосвіта у вищій школі. Ігрове проектування. Операційно-рольові і ділові ігри. Методика розробки та організація проведення ділових ігор.

Тема 2.5. *Образ викладача сучасного закладу вищої освіти. Його роль у контексті реформування вищої освіти*

Моделі педагогічної взаємодії викладача зі студентами (за І.Юсуповим, М.Курвітс та ін.). Форми педагогічного спілкування за умов біхевіористичної, когнітивно-орієнтованої, соціолого-конструктивістської та гуманістичної освітніх підходів. Особливості використання викладачем лінгвістичних, паралінгвістичних і кінетичних способів впливу на аудиторію. Критерії оцінки педагогічної майстерності викладача. Схеми аналізу проведення навчального заняття.

Тема 2.6. *Управління навчально-творчою діяльністю студентів закладів вищої освіти*

Навчально-творча діяльність студентів: об'єкт і предмет дослідження НТД, методи управління НТД. Теорія поетапного формування творчого досвіду В.П. Беспалько. Таксономія пізнавальних цілей Б.Блума і НТД. Процес управління НТД.

Психолого-педагогічні, дидактичні та методичні основи управління НТД студентів. Андрагогічні методи управління діяльністю студентів. Інноваційні форми взаємодії викладача і студентів сучасного ЗВО: дидактичні ігри у системі управління НТД. Методи візуалізації у системі управління НТД.

Організація роботи над проектом (ІНДЗ). Організація захисту проектів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	всього	у тому числі				
		л	п	лб	інд	СРА
Змістовий модуль 1. <i>Теоретико-методологічні основи методики викладання у вищій школі</i>						
Тема 1.1. Концептуальні засади й тенденції розвитку вищої освіти в Україні. Структура вищої освіти. Болонський процес і вища освіта в Україні	8	2	-	-		6
Тема 1.2. Методи педагогіки вищої школи. 3 історії педагогічної думки	10	-	4			6
Разом за модуль 1	18	2	4	-	-	12
Змістовий модуль 2. <i>Організаційно-управлінські аспекти освітнього процесу в системі вищої школи</i>						
Тема 2.3. Методичні основи викладання у вищій школі	6	2	-			4
Тема 2.4. Методологічні засади активізації навчально-виховного процесу. Інноваційні педагогічні технології	12	2	2			8
Тема 2.5. Образ викладача сучасного закладу вищої освіти. Його роль у контексті реформування вищої освіти	10	2	2			6
Тема 2.6. Управління навчально-творчою діяльністю студентів закладів вищої освіти	12	2	2		4*	10
Разом за модуль 2	42	8	6	-	4*	28
Всього	60	10	10	-	4*	40

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; СРА, інд.– індивідуальні завдання (* - з розрахунку годин, виділених на СРА)

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

№ з/п	Тема і зміст лекцій	К-сть год.
Змістовий модуль 1.		
1	Мета і завдання курсу «СМВуВШ» у системі підготовки освітньо-наукових кадрів у сфері аграрної науки. Європейська освітня інтеграція. Болонський процес і освіта в Україні. Академічна добросесність: принципи, умови дотримання, правила наукової діяльності	2
Змістовий модуль 2.		
2	Методичні основи викладання у вищій школі. Дидактичні методи навчання: традиційні класифікації, прийоми, нові стратегії. Види навчальних занять, їхні функції та класифікації. Контроль, його мета і функції. Види оцінювання та контролю. Моніторинг якості освіти	2
3	Продуктивні методи навчання та інноваційні педагогічні технології	2
4	Образ викладача сучасного закладу вищої освіти. Його роль у контексті реформування вищої освіти	2
5	Управління навчально-творчою діяльністю студентів: організаційний, психолого-педагогічний та методичні аспекти	2
Всього годин		10

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть год.
1	З історії педагогічної думки. Методи педагогіки вищої школи: сучасні обґрунтування класичних дидактичних теорій	2
2	Організація аудиторної роботи зі студентами. Роль кафедри в управлінні навчальним процесом. Композиційна структура навчального заняття відповідно до типології. Традиційна методика та інноваційні форми організації занять	2
3	Активні методи навчання у вищій школі. Досвід неформальної освіти у вищій школі. Захист проєктів	2
4	Викладач очима студентів. Типології психолого-педагогічного образу викладача вищої школи.	2
5	Методика організації проєктної та виробничо-практичної діяльності студентів у контексті компетентнісної вищої освіти. Захист проєктів	2
Всього годин		10

6.3. Самостійна робота аспіранта (СРА)

№ з/п	Назва теми	Кількість год.
Змістовий модуль 1.		
1	Опрацювання літератури та нормативних документів з пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку вищої освіти в Україні. <i>Теоретичні завдання:</i> - Проблеми вищої школи та шляхи їх вирішення (критичний аналіз відеоматеріалів).	6

	– Структура навчання фахівців аграрної науки у вищій школі (у формі візуального узагальнення – схема, таблиця, інфографіка тощо)	
2	<p>Добір і самостійне опрацювання джерел з історії педагогіки за вибором здобувачів освіти. Вивчення структури педагогічної системи у закладі вищої освіти з кінця ХХ століття (дидактичні посібники). Вивчення організаційних форм навчання, сучасні технології навчання, технології E-learning.</p> <p>Опрацювання графіків, робочих програм і навчально-методичних матеріалів, силабусів тощо за напрямом підготовки (з Інтернет-джерел).</p> <p>*** Вивчення додаткового матеріалу щодо стану студентської молоді в Україні, характеристик студентоцентрованого підходу, студентського самоврядування.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розроблення технологічної карти навчального заняття з фаху з урахуванням андрагогічних принципів. – складання інформаційної картки-силабуса обраної навчальної дисципліни. 	6
Змістовий модуль 2.		
6	<p><i>Дослідницькі завдання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Розроблення бальної системи оцінювання діяльності студента у процесі вивчення навчальної дисципліни. - Підготовка сценарію проведення фрагменту навчального заняття перед аудиторією (міні-лекція, фрагмент практичного чи семінарського заняття). 	4
7	<p>Технології і засоби комунікації викладача і студентів у дистанційному та змішаному режимах.</p> <p><i>Практичне завдання:</i></p> <p>Пошук і впровадження освітніх інновацій (за вибором) у викладацьку практику: демонстрація засобів інноваційних педагогічних технологій в аудиторії/відеорежимі</p>	8
8	<p><i>Самодіагностика</i> як викладача (за І.Юсуповим та М.Курвітс).</p> <p>Опрацювання джерел щодо когнітивного, соціально-конструктивістського, біхевіористичного та гуманістичного підходів в освіті</p>	6
9	<p><i>Практичні завдання</i> з розроблення дидактичних ігор, засобів візуалізації навчального матеріалу, спрямованих на активізацію пізнавально-творчої діяльності студентів. Підготовка завдань для проведення підсумкового дидактичного квесту в аудиторії.</p>	10
Разом		40

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання ІНДЗ (*4 год.).

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання: від пояснювально-ілюстративного та репродуктивного – до максимально продуктивних – проблемного, евристичного та дослідницько-пошукового.

Основною організаційною формою навчання є практичне заняття. Передбачено, що передбачені програмою практичні заняття повноцінно реалізують мету студентоцентрованого навчання – активізувати пізнавально-творчу діяльність аспірантів, організувати суб'єктно-суб'єктну взаємодію. Тому під час їх проведення використовуються елементи і прийоми: критичного мислення, рефлексії, дискусії, мозкового штурму, навчального тренінгу, колаборативного навчання, медіаосвіти тощо.

- *В умовах змішаної та дистанційної моделей навчання, коли взаємодія з викладачем відбувається за допомогою застосунків Zoom для відеоконференцій, освітньої платформи Moodle Bnai для виконання самостійних дослідницьких і підсумкових тестових завдань, файлообмінних соціальних мереж Telegram, Viber, інтерактивна складова навчання аспірантів доповнюється іншими застосунками для зворотного зв'язку: інтерактивна дошка Padlet, google-форми для опитувань, Mentimeter.*

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає *поточне, тематичне оцінювання* (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль (усього 2).

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- результатів аналізу навчально-методичних і довідкових матеріалів;
- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором аспірантів;
- виконання творчих завдань на основі перегляду медіатекстів (лекцій іноземною мовою) з теми обговорення тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) та виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово). Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється аспірантам у журнал академічної групи після кожного контрольного заходу.

По завершенню 3 -го семестру – залік.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Бали за лекційне заняття враховують такі показники: активність участі студентів у дискусії, самостійна підготовка виступу-презентації, опрацювання додаткового матеріалу з теми.

Бали на практичному занятті аспірант отримує за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проекти, презентації, активність під час дискусій.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз медіатекстів, виконання і захист проектів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проектів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою критеріальною шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за 4-рівневою шкалою

Показники, бал	Критерії оцінювання
«Відмінно», 5	Завдання виконано у повній мірі. Здобувач вищої освіти демонструє вміння аналізувати і оцінювати психолого-педагогічне і методичне явище, процеси, при цьому застосовує методи індукції та дедукції, узагальнення у ході аналізу конкретних ситуацій, вміє робити самостійні висновки, інтерпретувати й критично осмислювати, обґрунтувати свої твердження.
«Добре», 4	Завдання у цілому виконано 75 % обсягу, проте є певні недоліки у виконанні роботи – ознаки неповноти, недостатньої аналітичності та критичності, фактичні помилки, недостатність розуміння опрацьованого матеріалу. Здобувач вищої освіти здебільшого виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, робити самостійні висновки.
«Задовільно», 3	Завдань виконано частково, не більше ніж на 55%. Подаються розрізнені факти, називаються психолого-педагогічні та методичні явища, однак слабо виявлено при цьому здатність аналізувати й інтерпретувати опрацьований матеріал. Здобувач вищої освіти не повною мірою орієнтується у виявлених фактах, недостатньо обґрунтовує твердження та висновки.
«Незадовільно», 2	Здобувач вищої освіти не виконав 55% завдання. Порушено факти, виявлено невміння аналізувати дидактико-методичні явища, факти, події, нездатність робити самостійні висновки та їх обґрунтувати.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок і переводиться у 100-бальну шкалу за формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max Пк}{5}$$

, де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом балів (з точністю до 0,01); *max Пк* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю. Відсутність студента на занятті без його опрацювання у формулі береться за «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення аспірантів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано/ незараховано.

Оцінка «зараховано» (60-100 балів) ставиться здобувачеві вищої освіти третього рівня, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1-59 балів) ставиться аспірантові, який не виконав передбачених програмою завдань і не опанував навчальний матеріал, відповідно, не може продовжити навчання без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C	Задовільно	
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Захист ІНДЗ	Загальний бал
Максимальний бал	10	20	20	30 (15 x 2)	20	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах Microsoft Office Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відеолекції іноземною мовою (Ted-cannel) в записі.
3. Зразки друкованих медіаджерел, схематизованих навчально-методичних матеріалів і довідкових статей.
4. Роздавальні матеріали – табличні й схематичні основи, інфографіка тощо.
5. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
6. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, освітня платформа BNAU MOODLE.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

- аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук+мультимедійний проектор)
- дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. - персональні

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Дем'яненко О.О. Активні форми взаємодії викладача і студентів у навчально-виховному процесі вищої школи : організаційно-методичні аспекти : Навчально-методичний посібник [для викладачів і наставників академічних груп] Біла Церква: БНАУ, 2019. 35 с.
2. Теорія і методика викладання у вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування». КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. Електронні текстові данні (1 файл: 1,37 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
3. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.

Рекомендована література Базова

1. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning [Electronic resource]. Available at: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.
2. Charting the Course of Education and HIV (Education move). Paris: UNESCO Publishing, 2014. 187 p.
3. Higher education the attack of the MOOCs. The Economist. 2013. July 20th.
4. Абдалова О. И., Исакова О. Ю. Использование технологий электронного обучения в учебном процессе. Дистанц. и виртуал. обучение. 2014. №12. С. 50–55.
5. Азимов Э. Г. Массовые открытые онлайн-курсы в системе современного образования. Дистанц. и виртуал. обучение. 2014. № 12. С. 5.
6. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>
7. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. Право та інноваційне суспільство. 2015. №1 (4). С. 27-33.
8. Болонская декларация. Совместная декларация министров образования Европы Болонья, 19 июня 1999 года.
9. Гордон Драйзен, Джаннетт Вос. Революція в навчання. Перекл. з англ. М. Товкало. – Львів : Літопис, 2011. 544 с.

10. Доронина Н. Н. Организация учебного процесса в вузе с использованием активных методов обучения : методы обучения студ. в вузе. Социология образования. 2011. №3. С. 31–38.
11. Закон України „Про вищу освіту” : прийнятий 1 липня 2014 р., із змінами та доповненнями станом на 4 серпня 2015р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія. За ред. П. Ю. Саух. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 443 с.
13. Лисенко М. В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». К., 2013. – 16 с.
14. Нова парадигма освіти у глобальному світі [Електронний ресурс]. Режим доступу : dlse.multycourse.com.ua/ua/print_page/module/15#1]
15. Пихтіна Н.П. Основи педагогічної техніки : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2013. – 316 с.
16. Программа устойчивого развития на период после 2015 года. Международное бюро труда. Женева, 2013. Сессия 319. С. 4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_norm/relconf/documents/meetingdocument/wcms_221646.pdf
17. Теорія та практика змішаного навчання : за ред. В.М. Кухаренка. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с

Література та інформаційні джерела для самостійного опрацювання

1. Стрельников В.Ю., Бритченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с. С. 3-20.
2. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. Теорія і практика управління соціальними системами. 2013. №3. С. 118-124.
3. Гусак П. М., Гусак Л.Є. Компетенції і компетентності у підготовці фахівця. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : Зб. наук. праць. Випуск Вінниця: Нілан ЛТД, 2015. 432 с. С. 7-11
4. Prometheus : платформа масових відкритих онлайн курсів [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://prometheus.org.ua/>

5. Креативність та освіта: чому це має значення // ВИЩЕ : Спільнота для навчання та викладання [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://gohigher.org/creativity_and_education

6. Левченко І. Освіта дорослих як наукова проблема. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2015. Випуск 5. С.45-54.

7. Мартинець Л.А. Освіта дорослих: форми та зміст. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. №6 (37). С.14-16.

8. Метод шести шляп мышлення Едварда де Боно // На волне Перемен. Лучше и лучше! [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://30kapel.com/metod-shesti-shlyap-myshleniya-edvarda-de-bono/>

9. Тарханова И.Ю. Интерактивные стратегии организации образовательного процесса в вузе : учеб. пос. Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2012. 67 с.

10. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik / Упорядники: Тамара Михайлівна Сорочан, Марина Іванівна Скрипник; навч.-метод. посіб.; Держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менедж. освіти». К., 2016. 231 с.